

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

КАФЕДРА СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо виконання міждисциплінарної курсової роботи
студентами спеціальності «Економіка підприємства»

Рекомендовано на засіданні кафедри
стратегії підприємств, протокол № 7
від 29.02.2016р.

Рекомендовано на засіданні кафедри
економіки підприємств, протокол № 9
від 26.02.2016р.

Методичні рекомендації щодо виконання міждисциплінарної курсової роботи студентами спеціальності «Економіка підприємства» [Електронний ресурс] / П.Г. Банщиков, О.О. Кизенко, О.М. Щербатюк, Ю.В. Литюга та ін. – К.: КНЕУ, 2016. – 34 с.

Укладачі:

П.Г. Банщиков, к.е.н., доцент
О.О. Кизенко, к.е.н., доцент
О.М. Щербатюк, к.е.н., доцент
Ю.В. Литюга, к.е.н., доцент
А.О. Семенчук, к.е.н., доцент
О.М. Кузьменко, к.е.н., доцент
Є.В. Смирнов, к.е.н., ст. викладач
В.П. Ковтун, асистент

Рецензенти:

І.М. Рєпіна, д.е.н., проф.
О.М. Гребешкова, к.е.н., доц.
В.В. Лаврененко, к.е.н., доц.
Є.В. Прохорова, к.е.н., доц.

ЗМІСТ

	Вступ	3
1	Мета і завдання міждисциплінарної курсової роботи в контексті компетенцій бакалавра з економіки підприємства.....	4
2	Варіативність формування інформаційної бази дослідження	7
	2.1. Інформаційна база дослідження за результатами практикуму у бізнес-симуляції «Sigam-Market».....	7
	2.2. Інформаційна база дослідження за результатами практикуму у бізнес-симуляції «Virtonomica»	10
	2.3. Інформаційна база дослідження за результатами стажування на підприємстві та /або моніторингу відкритих інформаційних джерел.....	13
	2.4. Інформаційна база дослідження за результатами практикуму з питань автоматизації управлінських процесів чи впровадження новітніх управлінських технологій на підприємстві.....	14
3	Регламент написання міждисциплінарної курсової роботи.....	16
4	Вимоги до структури, змісту та обсягу роботи	16
5	Рекомендації щодо оформлення та підготовки до захисту роботи	22
6	Критерії оцінювання міждисциплінарної курсової роботи	27
	Список використаних інформаційних джерел	34
	Додатки:	
А	Рекомендований перелік тем міждисциплінарної курсової роботи	
Б	Зразок оформлення титульного аркушу	
В	Документація та економічні показники віртуального підприємства в бізнес-симуляції Sigam-Market	
Г	Економічні показники віртуального підприємства в бізнес-симуляції «Virtonomica»	
Д	Приклад основних скрін-шотів і коментарів до віртуального онлайн бізнес-симулятора «Virtonomica»	
Е	Джерела інформації для виконання міждисциплінарної курсової роботи за сферами діяльності промислового підприємства	

ВСТУП

Навчальним планом підготовки бакалаврів за спеціальністю «Економіка підприємства» передбачено написання міждисциплінарної курсової роботи на завершальному етапі навчання з метою посилення загальних та фахових компетентностей студентів. Вирішуючи наукове завдання, визначене предметом дослідження, студенти розвивають своє наукове мислення через інтеграцію знань, умінь і навичок, набутих при опануванні різних дисциплін, що вивчаються на бакалаврському рівні підготовки економістів.

В процесі виконання та захисту роботи студенти посилюють наявні навички і вміння проведення, оформлення та презентації власних прикладних наукових досліджень. Відмітною рисою міждисциплінарної курсової роботи є те, що студент під керівництвом наукового керівника самостійно обирає тему, відповідно до якої розробляє програму, обирає адекватні методи дослідження та відповідну інформаційну базу і спосіб апробації наукових результатів.

Розширюючи можливості наукового пошуку студентів, методичними рекомендаціями передбачено написання роботи за умов варіативності інформаційної бази дослідження, що забезпечує можливість апробації отриманих наукових результатів як на підприємствах, де студент проходив стажування, так і у Навчально - тренінговому центрі економіки та управління підприємствами, моделюючи у середовищі відповідної бізнес-симуляції зміну результатів діяльності підприємства внаслідок запропонованих змін.

Методичні рекомендації підготовлено викладачами кафедри стратегії підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» к.е.н., доцентом Банщиківим П.Г., к.е.н., доцентом Кизенко О.О., к.е.н., доцентом Щербатюк О.М. та викладачами кафедри економіки підприємств к.е.н., доцентом Литюгою Ю.В., к.е.н., доцентом Семенчук А.О., к.е.н., доцентом Кузьменко О.М., к.е.н., ст. викладачем Смирновим Є.В., асистентом Ковтун В.П.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ КУРСОВОЇ РОБОТИ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНЦІЙ БАКАЛАВРА З ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА

Виконання студентами міждисциплінарної курсової роботи спрямоване на розвиток широкого кола компетентностей, якими має оволодіти випускник бакалаврату за спеціальністю «Економіка підприємства». У відповідності до освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра зі спеціальності економіка підприємства всі компетентності групуються у типові завдання та уміння за наступними функціями.

Аналітична функція передбачає уміння обробляти інформацію щодо конкурентного середовища підприємства, аналізувати ефективність використання ресурсів, оцінювати результати господарської діяльності підприємства, його підрозділів тощо. Саме ці уміння будуть удосконалюватися при аналітичній оцінці зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, діагностиці проблем його функціонування.

Планова функція забезпечує вміння студента здійснювати ресурсне обґрунтування певних аспектів реалізації стратегії підприємства, конкретизувати стратегічні ініціативи у відповідних показниках довгострокових планів, проводити їх ресурсне обґрунтування, розраховувати показники операційних планів діяльності підприємства та його підрозділів, розробляти складові бізнес-планів. Розділи курсової роботи, в яких студенти пропонують шляхи вирішення проблем підприємства, мають бути науково обґрунтовані у вигляді планів, або проектів, що безумовно буде сприяти закріпленню умінь планової функції.

З *організаційною функцією* пов'язані навички удосконалення організаційно-виробничих процесів, обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень, виявлення та встановлення можливостей оптимізації

матеріальних потоків підприємства, обґрунтування напрямів адаптації операційної системи підприємства чи його підрозділів до певного рівня її завантаження та інші.

Закріплення умінь *обліково-статистичної функції* відбувається при написанні аналітичного розділу курсової роботи, коли студентам доводиться працювати з великою кількістю первинних документів, збирати й систематизувати інформацію про стан виконання планових завдань по структурних підрозділах і підприємству в цілому, формувати внутрішню статистичну звітність підприємства з економічних питань тощо.

Контрольна функція забезпечує вміння відстежувати стан виконання заходів з підвищення ефективності діяльності підприємства та його підрозділів, контролювати рівень планових параметрів використання ресурсів підприємства, його витрат, систематизувати оперативну інформацію щодо виконання запланованих заходів та інші. Тематика курсових робіт, що пов'язана із контролінгом, бюджетуванням та оперативно-календарним плануванням, управлінням проектами, особливо потребує володіння студентом саме цих умінь та навичок.

Пошук достовірної інформації, її систематизація завжди здійснюється студентами при виконанні міждисциплінарної курсової роботи з будь-якої тематики, що звичайно сприятиме оволодінню умінь в межах *інформаційної функції* сучасного фахівця-економіста, який працюватиме на підприємствах з інформаційними системами управління ресурсами (ERP – системами). Інформаційна функція передбачає вміння вести пошук, збирати, систематизувати й нагромаджувати потрібну для виконання наукового завдання нормативно-правову, соціально-економічну, науково-методичну, довідкову та іншу інформацію, перевіряти коректність поданої оперативної інформації тощо.

Метою міждисциплінарної курсової роботи є формування професійних умінь і навичок комплексного наукового вирішення окремої управлінської задачі, що передбачає поглиблене дослідження наявних теоретичних методів та апробацію запропонованих студентом рекомендацій щодо її розв'язання.

Завдання цього виду роботи студентів такі:

- поглиблення та закріплення знань і умінь з дисциплін фахового спрямування;
- освоєння методів проведення техніко-економічних розрахунків та обґрунтування господарських рішень;
- набуття досвіду пошуку, аналізу та узагальнення інформаційних даних маркетингового, техніко-економічного, нормативного, довідкового та іншого характеру, що необхідні для управління діяльністю сучасного підприємства в контексті розв'язання конкретної управлінської задачі.

Зазначені вище компетентності розвиваються і розширюються у студентів через міждисциплінарний характер курсової роботи, успішність виконання якої визначається вибором вихідної інформаційної бази. В одному випадку більш доцільно використовувати інформацію про діяльність віртуальних компаній, в іншому – спиратися на дані реально діючих підприємств та їх ринкового оточення. Відповідно, варіативність інформаційної бази сприятиме розширенню та закріпленню навичок та умінь, якими повинен володіти бакалавр з економіки підприємства.

2. ВАРІАТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Інформаційна база дослідження за результатами практикуму у бізнес симуляції «Sigam-Market»

Під час проходження виробничої практики з використанням бізнес-симуляції «Sigam-market» студенти отримують у довгострокове управління власну віртуальну компанію, яка функціонує у певному конкурентному середовищі. Це дає можливість:

1. Усвідомлювати вплив власних управлінських рішень на результативність діяльності компанії (на відміну від аналізу офіційної документації реального підприємства, де події або рішення, що призвели до зміни показників, залишаються здебільшого невідомими).
2. Відстежувати тенденції у розвитку підприємства протягом довготривалого періоду часу (до пакету інформації входять данні про роботу віртуальної фірми протягом 3-х років її функціонування із поквартальним представленням всіх аналітичних показників).
3. Аналізувати діяльність конкурентів, оцінювати їхній вплив на ринкову ситуацію та ефективність діяльності «власного» підприємства у конкурентній боротьбі.

Дуже важливим є те, що бізнес-симуляція «Sigam-market» моделює діяльність компаній із повним виробничим циклом. Це означає, що прийняття управлінських рішень, а разом із ними і формування відповідної інформаційної бази, відбувається у таких сферах:

- забезпечення підприємства сировиною з урахуванням коливання цін на ринках сировини, різних варіантів її зберігання;

- виготовлення продукції з урахуванням ресурсних обмежень, змін виробничої потужності, а також удосконалення технологічних процесів та якості товарів;
- реалізації товарів на різних ринках збуту з можливістю формування товарної, цінової політики, використання маркетингових інструментів для досягнення поставлених цілей;
- фінансове забезпечення поточної та інвестиційної діяльності компанії на основі складання бюджетів надходжень і виплат, можливості використання власних або залучених коштів.

В зазначених сферах взаємопов'язаних рішень можна побудувати відповідні бізнес-процеси: «Логістика», «Виробництво», «Маркетинг», «Фінанси». Методичне та інформаційне забезпечення формування і використання цих бізнес-процесів докладно розглянуто в навчальному посібнику «Управління бізнес-процесами підприємства» [7].

Вся інформація, яка надається студентам (див. додаток В) може бути згрупована за такими ознаками:

- 1) **Управлінська фінансова звітність компанії** : *Баланс, Звіт про прибутки і збитки, Бюджет надходжень і виплат.*
- 2) **Маркетингова інформація**:
 - Обсяги реалізації продукції на ринках збуту. Динаміка зміни сукупного попиту на ринках. Величина незадоволеного попиту або залишки нереалізованої продукції.
 - Ємність ринків збуту та рикові частки конкурентів. Ціни конкурентів, їх витрати на рекламу і сервіс.
 - Витрати на доставку товарів до віддалених складів та кінцевих споживачів на ринках, витрати на оренду складів.
- 3) **Інформація про виробничу систему підприємства**:
 - Наявні виробничі потужності та умови їх збільшення/зменшення. Тривалість виробничого циклу.

- Норми витрат матеріальних ресурсів. Прямі витрати на виробництво продукції: *матеріальні витрати, відрядна заробітна плата, амортизаційні відрахування за виробничим методом*. Загально-виробничі витрати: *зарплата управлінського персоналу, амортизація майна, що не використовується безпосередньо на виробництві (в залежності від терміну експлуатації), витрати на утримання власних або оренду складів для зберігання матеріалів та готової продукції, інші витрати*

4) Фінансова інформація

- Отримані кредити та сплата відсотків за різними кредитами.
- Здійснення фінансових інвестицій, отримання доходів від них.
- Сплата податку на прибуток.

Ця інформація надається всім учасникам тренінг-практикуму з використанням бізнес-симуляції «Sigam-market» під час проходження виробничої практики за трирічний період функціонування віртуальної фірми. Інформаційний супровід діяльності тренінгових підприємств є цілком достатнім для набуття навичок ефективного управління ними, а відтак й прийнятним для написання міждисциплінарної курсової роботи за різноманітною тематикою (див. додаток А).

Структура та змістовне наповнення аналітичних розділів залежить від обраної теми курсової роботи. Проте деякі найбільш поширені елементи інформаційно-аналітичного характеру можуть бути корисними для різних напрямків досліджень. Економічні показники, які можуть бути використані у аналітичному розділі, та їх документальні джерела наведені у додатку В

Кафедра стратегії підприємств разом із навчально-тренінговим центром економіки та управління підприємствами (НТЦ ЕУП), що забезпечують використання бізнес-симуляції «Sigam-market» в навчальному процесі, надають студентам можливість реалізувати багатосценарний аналіз за логікою «Що буде, якщо...». Для цього студенти можуть окремо від інших

компаній-конкурентів провести декілька періодів бізнес-симуляції з різними варіантами рішень. Відповідно, при апробації результатів курсової роботи у студента з'являється можливість моделювання різних сценаріїв рішень віртуальної компанії за один і той самий період, їх порівняння і визначення економічного ефекту від застосування розроблених пропозицій. Для цього студентам необхідно звертатися в НТЦ ЕУП у сектор «Моделювання ситуацій в бізнес-симуляції Sigam-market».

2.2. Інформаційна база дослідження за результатами практикуму у бізнес-симуляції «Virtonomica»

Інформаційною базою для написання аналітичної та проектної частини міждисциплінарної курсової роботи можуть бути результати роботи студента у бізнес-симуляції «Virtonomica», отримані під час проходження «Виробничої практики».

«Virtonomica» - це економічна інтернет-гра, в якій одночасно приймає участь велика кількість гравців, отже «Virtonomica» відображає велике коло інтересів різних суб'єктів. Інформаційна база гри представлена декількома десятками галузей економіки, більш ніж 100 різноманітними продуктами, країнами, новими галузями промисловості та видами виробництва.

«Virtonomica» дозволяє досягнути в зрозумілій формі тонкощі менеджменту. Гра дозволяє сформувати у студентів навички до розробки різних бізнес-стратегій та проводити їх реальну апробацію у віртуальному контакті з іншими учасниками. Хоча бізнес у грі є віртуальним – люди, їх реакції та взаємовідносини реальні.

Гра формує у студентів компетенції управлінців цілих корпорацій, де студенти мають можливість наймати та навчати персонал, налагоджувати збут та поставки, відслідковувати дії конкурентів, підвищувати якість ваших

товарів, займатися просуванням ваших брендів, приймати участь у аукціонах та багато іншого.

Основою економічної гри «Virtonomica» є побудова успішного бізнесу. Для цього студентам потрібно займатися торгівлею, виробництвом, науковими дослідженнями, видобутком природних ресурсів, сільським господарством, управляти персоналом, фінансами, маркетингом, логістикою та іншими бізнес-процесами.

Інформаційною базою для написання курсової роботи є результати щоденної трьохтижневої гри студентів з розвитку та функціонування побудованої ними корпорації, яка включає такі початкові напрямки та можливості: сфера виробництва, послуг, торгівля.

У грі постійно представлена загальна інформація по окремому підрозділу та загалом по підприємству, розмір, його розташування (район міста або країни), кількість працюючих, їх кваліфікація, ефективність персоналу, витрати на рекламу, ефективність офісу та топ-менеджера, потенційно існуючі та впроваджені інновації.

Джерела інформації в інтерфейсі «Virtonomica» відображені у Додатках Г та Д.

Загалом ефективність функціонування корпорації або підприємства відображається у звітах гри за такими комплексними напрямками:

- Маркетинг – звіти учасників різних ринків та галузей економіки: магазини, виробництво, сфера послуг; звіти з ефективності проведення рекламних заходів.
- Технології – звіти з торгів ліцензіями, огляди ринків ліцензій, огляд ринків технологій, огляд ринків інновацій.
- Виробництво – звіти з кількості та якості вироблених товарів, звіти з продуктивності роботи обладнання та персоналу, їх кваліфікації, забезпеченості основним та оборотним капіталом, звіт про залишки продукції на складі та забезпеченість сировиною.

- Торгові марки – звіт рейтингів ТМ в залежності від обороту та продажу.
- Фінанси – баланс, звіт про рух грошових коштів, фінансові результати, рух грошових коштів, динаміку погашення кредитів та інших виплат.
- Звіт по складах – загальна інформація щодо наявності/кількості робочих місць, відсоток наповнення складських приміщень, витрати на утримання інфраструктури, продукція, що зберігається та необхідний об'єм приміщень.
- Логістика – основне призначення цього розділу – надання інформації щодо географії та джерел надходження товарів до структурних торговельних одиниць.
- Рух товарів – можливість диверсифікувати поставки та закупівлі за постачальниками, за товарами, відповідно так само і продажі, запаси, а також проводити моніторинг роздрібних продаж.
- Ресурсні запаси – родовища корисних копалин, які знаходяться під юрисдикцією власника

Інформаційний супровід та систематична діяльність досліджуваних тренінгових підприємств є повністю вичерпним та достатнім для набуття навичок, компетенцій і практик ефективного управління ними, а як наслідок й достатнім та повним для підготовки і успішного виконання міждисциплінарної курсової роботи за запропонованою тематикою.

Кафедра економіки підприємств за інформаційної підтримки віртуальної online бізнес-симуляції «Virtonomica» надають студентам можливість реалізувати обрану і намічену модель потенційного розвитку свого підприємства у розрізі обраної теми курсової роботи. Для реалізації цього проекту студенти можуть попередньо створити та узгодити модель розвитку компанії, а після впровадження запропонованих заходів у «діюче» підприємство отримати максимально наближені до реальності результати апробації власного проекту. У результаті певної кількості ітерацій та можливостей постійних корекцій, виникаючих внаслідок непередбачуваності

навколишнього бізнес-середовища, студенти мають шанс отримати очікувані проектні результати. Для цього студентам, які вирішили обрати віртуальну модель розвитку свого підприємства, спираючись на «Virtonomica», слід звертатися до свого наукового керівника для спільного відпрацювання можливих сценарних варіантів своєї компанії.

2.3. Інформаційна база дослідження за результатами стажування на підприємстві та/або моніторингу відкритих інформаційних джерел

Інформаційною базою для підготовки аналітичної частини міждисциплінарної курсової роботи виступають матеріали про діяльність конкретного підприємства. Студент може отримати фактографічні матеріали таким чином:

- самостійно зібрати необхідну інформацію на конкретному підприємстві;
- зібрати аналітичні дані про діяльність підприємства шляхом моніторингу відкритих інформаційних джерел під час вивчення студентом дисципліни «Виробнича практика».

При виконанні аналітичної частини курсової роботи увага студента має фокусуватись на тих сферах діяльності підприємства (елементах системи чи процесах), які безпосередньо стосуються обраного предмету дослідження, якто: загальне управління, виробництво продукції, маркетингова діяльність, виробнича потужність та основні засоби, організація праці, її оплата та продуктивність, витрати виробництва, кінцеві результати діяльності, інвестиції. При цьому джерелами інформації виступають внутрішньовиробничі плани та встановлені на підприємстві форми внутрішньої управлінської звітності, а також дані внутрішнього оперативного та фінансового обліку, статистичні звіти за останні повні 3

роки (форма №1 — баланс підприємства, та форма №2 — звіт про фінансові результати). При необхідності та за наявності можливо використання додаткових звітів (про рух грошових коштів, основних засобів та інші), опитування і спостереження на робочих місцях, інша оперативна документація:

Підбір та систематизація статистичної інформації, необхідної для аналізу проблеми, має здійснюватися за трирічний період. Перелік необхідної релевантної інформації та її зміст студент має узгодити з науковим керівником. Звіти щодо первинної інформації, які використовуються у дослідженні, обов'язково подаються у додатках до міждисциплінарної курсової роботи. Можливі джерела отримання первинної інформації за основними напрямками дослідження та сферами діяльності промислових підприємств відображені у Додатку Е.

Збираючи та опрацьовуючи фактичний матеріал, необхідно дослідити практику господарювання підприємств даної галузі, передовий досвід, законодавчі і нормативні акти, якими керується підприємство у своїй діяльності. Для цього студентам слід обов'язково ознайомитися з галузевими періодичними виданнями та матеріалами, розміщеними на офіційних сайтах, при цьому зосереджуючись на предметі дослідження.

2.4. Інформаційна база дослідження за результатами практикуму з питань автоматизації управлінських процесів чи впровадження новітніх управлінських технологій на підприємстві

З метою пошуку обдарованих студентів і виконання міждисциплінарної курсової роботи з наявними елементами дослідницького проекту та наукової новизни, інформаційну базу для написання МКР студент може сформувати за

результатами короткострокового практикуму з автоматизації управлінських процесів в сертифікованих навчально-тренінгових центрах чи тренінгу зі впровадження новітніх управлінських технологій на підприємстві. Проходження відповідного практикуму, тренінгу чи стажування студент повинен підтвердити сертифікатом.

Короткострокові навчальні програми розширюють і поглиблюють вміння та навички студента відповідно до визначених компетентностей зі спеціальності «Економіка підприємства» та дозволяють викладачам залучати студентів до виконання дослідницьких проектів. За результатами виконання цих проектів можливе доповнення змісту робочих навчальних програм з окремих профільних дисциплін кафедри, про що може надаватись довідка про впровадження результату дослідження в навчальний процес.

Необхідною умовою для написання такої роботи є наявність практичного матеріалу (кейсу) для опису і ілюстрування способів імплементації в діяльність підприємств інноваційних управлінських інструментів.

При підготовці теоретичного і аналітичного розділів роботи повинен бути також опрацьований матеріал з різних інформаційних джерел щодо вже існуючої практики вирішення проблем, на які спрямовано предмет дослідження. Аналітичний розділ роботи повинен містити матеріал про порівняння групи репрезентативних показників діяльності підприємства, які розраховуються до і після застосування відповідних управлінських методик для порівняння переваг і недоліків різних методів вирішення дискусійних питань, що стосуються предмету дослідження.

3. РЕГЛАМЕНТ НАПИСАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Міждисциплінарна курсова робота виконується протягом останнього семестру навчання в бакалавраті. Орієнтовний регламент її підготовки і захисту представлено у табл. 3.1. Остаточний регламент затверджується і оприлюднюється на початку другого семестру поточного навчального року на підставі відповідних рішень кафедр, викладачі яких здійснюють наукове керівництво виконанням МКР.

Таблиця 3.1.

Орієнтовний регламент підготовки і захисту МКР

<i>Види робіт</i>	<i>Форма навчання</i>	
	<i>денна</i>	<i>заочна</i>
Розподіл студентів за науковими керівниками і вибір теми роботи	1-3 тиждень лютого	березень, під час сесії
Затвердження плану роботи	до кінця лютого	до кінця 2-го тижня квітня
Подання першого варіанту роботи науковому керівнику	до кінця 2-го тижня квітня	1-й тиждень вересня
Подання завершеної роботи науковому керівнику	до кінця квітня	3-й тиждень вересня
Захист курсової роботи перед комісією	3-й тиждень травня	жовтень, під час сесії

4. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ ТА ОБСЯГУ РОБОТИ

Міждисциплінарна курсова робота повинна мати певну логічну побудову, послідовність і завершеність дослідження відповідного кола питань. Формування тексту курсової роботи відбувається шляхом добору,

систематизації та опрацювання відповідних матеріалів з кожної позиції плану. В текст вміщуються тільки ті матеріали, викладення яких сприяє розв'язанню поставлених у курсовій роботі завдань. Не допускається використання текстів інших авторів, запозичених з основних літературних джерел без відповідного посилання.

Складовими частинами курсової роботи є: титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки. Титульний аркуш роботи оформлюється за зразком, поданим у додатку Б.

План роботи бажано складати з 3-4 питань. Рекомендується використовувати наступний підхід при формуванні структури роботи.

У вступі необхідно обґрунтувати актуальність теми, окреслити предмет та об'єкт дослідження, визначити мету і завдання курсової роботи, інформаційну базу дослідження.

Основна частина курсової роботи складається з розділів, які, за потребою, розподіляються на підрозділи.

Перший розділ – виклад основних теоретико-методичних аспектів наукової проблеми, що досліджується у курсовій роботі, зокрема, понятійно-категоріального апарату, теорій, концепцій, загальних та специфічних методів дослідження, методичного інструментарію.

Другий розділ – характеристика господарської діяльності та діагностика фінансово-економічного стану обраного підприємства.

Третій розділ – аналітична оцінка певного напрямку діяльності підприємства; визначення заходів щодо поліпшення його стану та обґрунтування способів і засобів вирішення поставлених завдань.

Висновки – узагальнення основних результатів роботи.

Більш детальну структурування курсової роботи на розділи і підрозділи студент здійснює самостійно під керівництвом наукового керівника. Зміст аналітичних розділів слід ілюструвати таблицями, схемами, діаграмами, графіками й іншими матеріалами, наведеними у тексті роботи чи в додатках.

Перший розділ роботи являє собою виклад основних теоретико-методичних положень щодо обраного напрямку дослідження. У цьому розділі слід акцентувати увагу на методичному інструментарії розв'язання питань, що вивчаються, коротко охарактеризувати основні підходи до вирішення досліджуваних аспектів теми, здійснити огляд сучасних наукових положень та концепцій.

Якщо тема курсової роботи співпадає з темою доповіді-есе, цей розділ може бути підготовлений як методичне резюме питань, що досліджувалися раніше. При написанні першого розділу студент має якнайповніше застосовувати знання, набуті в процесі вивчення фундаментальних навчальних дисциплін (економічної теорії тощо). Обов'язковою вимогою є висвітлення власної точки зору автора, яке повинно супроводжуватися аргументацією з посиланням на науковий доробок, накопичений світовою та вітчизняною економічною наукою. Відповідно, необхідно вказати, які з розробок є власним науковим здобутком автора.

У другому розділі роботи потрібно навести загальну економічну характеристику та здійснити глибоку аналітичну оцінку діяльності підприємства. Для цього студент повинен зібрати та систематизувати загальну інформацію про суб'єкт господарювання. При цьому використовуються дані про його юридичний статус, напрями підприємницької діяльності, обсяги виробництва і збуту продукції (послуг), її конкурентоспроможність, рентабельність, сировинну і техніко-технологічну базу, організаційну структуру, забезпеченість підприємства матеріальними, трудовими, фінансовими ресурсами тощо.

Аналіз діяльності передбачає розгляд основних сфер та напрямків функціонування підприємства, проте основну увагу потрібно все ж таки зосередити на дослідженні предмету міждисциплінарної курсової роботи на обраному підприємстві.

При виконанні аналітичної частини курсової роботи основна увага студента має фокусуватись на тих сферах діяльності підприємства (елементах системи чи процесах), які безпосередньо стосуються обраного предмету дослідження. Варіативно ними можуть бути:

- Конкурентний аналіз діяльності підприємства (визначення профілю галузі, рушійні сили розвитку галузі, діагностика конкурентоспроможності підприємств та продукції).
- Аналіз системи менеджменту та оргструктури (дослідження процесів управління підприємством, визначення моделей і методів управління, аналіз організаційної структури управління підприємствами).
- Аналіз ефективності формування та використання персоналу підприємства та фонду оплати праці (аналіз наявної чисельності та структури персоналу, аналіз мотивації трудової діяльності).
- Аналіз ефективності формування та використання основного капіталу підприємства (аналіз структури основних засобів, аналіз стану та руху основних засобів, дослідження амортизації основних засобів, визначення показників ефективності використання та відтворення основних засобів).
- Аналіз ефективності формування та використання оборотного капіталу підприємства (дослідження функціональної та елементної структури оборотних коштів, аналіз оборотності оборотних коштів, аналіз ефективності використання оборотних коштів).
- Аналіз бізнес-процесів підприємства (діагностика ланцюга бізнес-процесів підприємства, проведення оптимізації та реінжинірингу бізнес-процесів).
- Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції (визначення структури собівартості продукції, ідентифікація критичного обсягу виробництва і реалізації продукції).

- Аналіз результативності діяльності підприємства (аналіз прибутку підприємства та його рентабельності, аналіз динаміки валюти балансу та його структури, оцінювання фінансової стійкості підприємства).
- Аналіз інвестиційної привабливості підприємства (оцінювання інвестиційної привабливості підприємства).
- Аналіз ризиків підприємницької діяльності (діагностика основних видів підприємницьких ризиків, напрями та методи регулювання ступеню ризику).
- Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства (ідентифікація економічної безпеки підприємства, інтегральна оцінка економічної безпеки підприємства).
- Діагностика ймовірності банкрутства підприємства (ідентифікація банкрутства підприємства, його причини й симптоми).
- Узагальнюючий стратегічний аналіз діяльності підприємства (зовнішній та внутрішній).

Аналітична інформація збирається у розрізі оперативного та стратегічного управління підприємством. Поряд із звітними бухгалтерськими даними та іншою фінансовою інформацією студент повинен використати статистичні дані, що характеризують діяльність галузі в цілому, матеріали засобів масової інформації, висновки незалежних експертів, нормативні документи.

У третьому розділі обґрунтовуються проекти (напрями) розвитку підприємства, пропозиції щодо підвищення ефективності господарювання. В цій частині роботи за допомогою розглянутого у першому розділі методичного інструментарію слід зробити безпосередній аналіз обраної більш вузької сторони діяльності підприємства. На основі зробленого аналізу обґрунтовуються рекомендації щодо усунення недоліків у діяльності підприємства, а також ефективного використання його потенціалу.

Запропоновані заходи повинні супроводжуватися відповідним обґрунтуванням їх доцільності та ефективності.

У висновках має бути викладено найважливіші наукові та практичні результати, одержані в процесі виконання курсової роботи. Якщо дослідження містить елементи наукової новизни, вони обов'язково мають бути відображені в цьому розділі. Висновки формуються у вигляді нумерованого переліку найбільш значущих положень роботи. Кожен з пунктів за обсягом не повинен перевищувати 1/3 сторінки формату А4 (при додержанні встановлених вимог щодо оформлення роботи), оскільки у іншому випадку не виконується базова вимога щодо лаконічності цього структурного елементу роботи, який повинен стати квінтесенцією її змісту.

Приклад структуризації міждисциплінарної курсової роботи.

Тема: Обґрунтування форм і методів реструктуризації промислового підприємства

План

Вступ

1. Сутність та основні підходи до здійснення реструктуризації підприємств.
2. Аналітична оцінка необхідності реструктуризації підприємства.
3. Обґрунтування моделі та основних напрямів реструктуризації підприємства.

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТА ПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ РОБОТИ

Текст курсової роботи має бути належним чином оформлено стилістично, граматично та технічно.

Зміст роботи має відповідати питанням теми і викладатися у логічній послідовності. Мова і стиль курсової роботи мають бути строгими, без вияву емоцій. Для наукового тексту характерними є смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Викладаючи матеріал, слід користуватись загальноприйнятою термінологією, приділяючи увагу точності її застосування та чіткості формулювань. Скорочення слів у тексті та ілюстраціях, крім використання загальновизнаних аббревіатур, не допускається.

Текст рукопису роздруковується на принтері на аркушах білого паперу формату А4 (210x297мм) і розміщується з одного боку сторінки. Друкують текст, залишаючи поля таких розмірів: ліве — 20 мм; праве — 10 мм; верхнє — 20 мм; нижнє — 20 мм.

У разі використання текстового редактора Word слід закладати такі параметри:

- тип шрифту — Times New Roman;
- розмір шрифту — 14;
- міжрядковий інтервал — 1,5.

Текст основної частини поділяють на розділи. Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Крапки наприкінці заголовків не ставляться. Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака «№». Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, не проставляючи номери.

Наступні сторінки нумерують у правому верхньому кутку сторінки без крапки в кінці.

Зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не нумерують. Розділи нумерують по черзі арабськими цифрами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому кутку над заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в тексті роботи є лише одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. Кожна таблиця повинна мати назву, котру розміщують над нею, починають з великої літери і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

На всі таблиці роботи в тексті мають бути посилання, при цьому слово «таблиця» пишуть скорочено (наприклад, «... у табл. 1.2»), у повторних посиланнях вживають скорочено слово «дивись» (наприклад: «див. табл. 1.3»). Кожна таблиця супроводжується стислим аналізом і висновками. Повторювати кількісні відношення, наведені у таблиці, в тексті не варто.

Кожна ілюстрація (схема, діаграма, графік, технічний рисунок, карта) у роботі мусить мати порядковий номер, який складається з двох цифр, розділених крапкою (номер розділу та номер рисунка всередині розділу), тематичну назву, а у разі необхідності — ще й пояснення (підрисунковий текст). Для всіх ілюстрацій прийнято єдине позначення «Рис.» (рисунок). Номер рисунка та його назва розміщуються під рисунком. При посиланні на ілюстрацію у тексті роботи зазначають її вид (діаграма, графік, схема) і номер. При повторному посиланні на ілюстрацію використовують скорочене слово «дивись» (наприклад, «див. рис. 2.1»). На всі ілюстрації в тексті мають бути посилання.

Таблиці та ілюстрації необхідно подавати у роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Розміщувати таблиці й ілюстрації потрібно так, щоб їх можна було читати, не повертаючи рукопису; якщо це неможливо — так, щоб рукопис треба було повернути за стрілкою годинника. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При переносі частини таблиці на іншу сторінку назву вміщують тільки над першою її частиною, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» чи «Закінчення табл.» і вказують номер таблиці, наприклад, «Продовження табл. 1.2», «Закінчення табл.1.2».

Рівняння і формули треба відокремлювати від тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули залишають не менше одного вільного рядка. Формули, що наводяться в роботі, нумерують у межах розділу арабськими цифрами. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери пишуть біля правого берега аркуша в одному рядку з відповідною формулою в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу). Нумерувати варто лише ті формули, на які далі у тексті є посилання, інші формули нумерувати не рекомендується.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій їх наведено у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

При написанні роботи може з'явитися потреба у примітках до тексту або до таблиць. Примітки містять довідкову або пояснювальну інформацію. Слово «Примітка» друкують з великої літери з абзацного відступу, не підкреслюють, після слова «Примітка» ставлять крапку і з великої літери в тому ж рядку подають текст примітки. Якщо на сторінці приміток кілька, то

після слова «Примітки» ставлять двокрапку. Такі примітки нумерують арабськими цифрами з крапкою.

При написанні курсової роботи студент повинен давати посилання на джерела або матеріали, які наводяться у роботі. Посилання даються одразу після закінчення цитати у квадратних дужках, де зазначається порядковий номер джерела у списку літератури та сторінка джерела, наприклад, [5, с.34].

Список використаних джерел містить бібліографічні описи використаних інформаційних джерел. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв і т. ін.

Інформаційні джерела розміщуються у послідовності посилань на них у тексті роботи. Список використаних джерел повинен мати суцільну нумерацію.

У процесі оформлення курсової роботи виникає потреба у збагаченні її тексту додатками. Додатки, як правило, містять первинні матеріали, проміжні математичні розрахунки, громіздкі таблиці та інші матеріали допоміжного характеру. Додатки розміщують у порядку появи посилань на них у тексті. Кожен додаток починають з нової сторінки. Їм дають заголовки, надруковані вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ___» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятками літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад: «Додаток А», «Додаток Б» і т. д. Єдиний додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: «Рис. Д.1» (перший рисунок додатка Д).

Виконана курсова робота, написана на тему, погоджену з науковим керівником, у встановлений регламентом термін здається на кафедру і після

реєстрації передається науковому керівникові для перевірки та отримання висновку. У висновку наукового керівника відмічаються позитивні сторони та недоліки курсової роботи, вміщується структурована бальна оцінка якості її виконання.

Якщо курсова робота отримує негативну оцінку, вона повертається студенту на доопрацювання. До переробленої курсової роботи, зданої на повторну перевірку, обов'язково додається первісний відзив.

До публічного захисту не допускаються роботи, що не одержали позитивного відзиву наукового керівника.

До захисту студент готує доповідь та ілюстративні матеріали, які демонструють основні результати дослідження, висновки й узагальнення. Рекомендована структура доповіді є такою: тема, мета і завдання курсової роботи; основні положення дослідження; висновки. Рекомендована тривалість доповіді студента – 8 – 10 хвилин; рекомендована кількість ілюстративних матеріалів – 3 – 5 од.

Захист курсової роботи здійснюється за встановленим графіком, на відкритому засіданні комісії, склад якої визначається кафедрою. Процедура захисту передбачає здійснення доповіді студентом та відповіді на поставлені запитання.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Процедурою балового оцінювання міждисциплінарної курсової роботи передбачено оцінку рівнів якості змісту та захисту результатів дослідження.

Сутнісно перелік узагальнених критеріїв оцінки якості змісту роботи втілюється у такому:

- відповідності логіки побудови роботи затвердженим темі та плану, поставленим меті й завданням;
- репрезентативності масиву опрацьованої інформації; різноманітності, широті й адекватності кола використаних інформаційних джерел;
- адекватності використаного методичного апарату, розроблених управлінських рішень меті й завданням дослідження;
- глибині вивчення і осмислення проблеми, наявності аналізу понятійно-категоріального апарату предметної галузі, здатності студента до критичних зіставлень та узагальнень різних точок зору щодо постановки та вирішення досліджуваної проблеми;
- розвиненості мови, оригінальності авторського стилю викладення матеріалу, дотримання в тексті правил посилань на використані джерела.

Узагальнені критерії та бальні шкали оцінювання якості виконання міждисциплінарної курсової роботи і дотримання регламенту її виконання наведені у табл. 6.1.

Таблиця 6.1.

Критерії та бальні шкали оцінювання якості міждисциплінарної курсової роботи й дотримання регламенту її виконання

Критерії	Бальні шкали оцінки за критеріями
<p>1. <i>Структура, логіка та базові характеристики курсової роботи:</i> відповідність змісту роботи затвердженим темі та плану, поставленим меті й завданням, взаємоузгодженість формулювання об'єкта, предмета, мети, завдань, висновків</p>	<p>0 – побудова курсової роботи не відповідає цілям і завданням дослідження, текст розділів не відповідає змісту, базові характеристики роботи не сформульовані або не відповідають темі;</p> <p>6 – побудова роботи частково відповідає поставленим меті і завданням дослідження, узгодженість формулювання базових характеристик роботи витримана не повністю;</p> <p>8 – побудова і текст роботи відповідають змісту, поставленим меті і завданням, існують певні некоректності у формулюванні базових характеристик роботи;</p> <p>10 – побудова є логічною, взаємоузгоджені формулювання об'єкта, предмету, мети, завдань, висновків</p>
<p>2. <i>Інформаційне забезпечення роботи:</i> репрезентативність масиву опрацьованої інформації відповідно до теми дослідження; різноманітність та адекватність кола використаних інформаційних джерел</p>	<p>0 – використання лише навчальної літератури з окремих дисциплін;</p> <p>10 – використання навчальної, наукової, довідкової (енциклопедії, словники, статистичні збірники, спеціальні довідники) літератури відповідно до теми дослідження</p>
<p>3. <i>Методичний інструментарій:</i> адекватність використаного методичного апарату меті та завданням роботи</p>	<p>6 – інформацію оброблено частково, використано обмежену кількість адекватних методів аналізу;</p> <p>10 – матеріал систематизовано, згруповано за відповідними ознаками; обґрунтовано обрано адекватні діагностичні методи, надані авторські коментарі щодо результатів їх використання; можливо, наявні нестандартні елементи аналізу в якості наукової новизни</p>

Продовження табл. 6.1

<p>4. <i>Рівень розробки та обґрунтування зроблених у роботі пропозицій:</i> адекватність розроблених пропозицій меті та завданням роботи, ступінь обґрунтування економії за рахунок реалізації запропонованих заходів, визначення їх впливу на показники діяльності підприємства</p>	<p>0 – пропозиції економічно не обґрунтовані, відсутні будь-які розрахунки;</p> <p>6 – пропозиції структуровані, визначені основні витрати на їх реалізацію та окреслені напрямки впливу на результати діяльності підприємства;</p> <p>10 – управлінські рішення детально розроблені, обґрунтована економічна доцільність їх реалізації, визначено їх вплив на планові показники діяльності підприємства</p>
<p>5. <i>Науково-теоретичний рівень роботи:</i> вміння виокремити наукову проблему та сформулювати в її межах наукову задачу, що виноситься в предмет дослідження, наявність авторської позиції щодо вибору методичного інструментарію розв'язку обраної наукової задачі</p>	<p>0 – наукова задача чітко не визначена, наукова проблема слабо конкретизована, авторська позиція не проголошена;</p> <p>6 – обмежений аналіз понятійного апарату, характеристика різних методичних підходів до постановки та розв'язання наукової задачі наявна, але узагальнення відсутні чи некоректні;</p> <p>8 – визначені основні поняття та методи дослідження по відношенню до вирішення конкретної наукової задачі, наявні критичні зіставлення та узагальнення різних підходів;</p> <p>10 – здійснено глибокий аналіз понятійного апарату, наявні критичні зіставлення та узагальнення різних методичних підходів, проголошена авторська позиція щодо вирішення проблеми</p>
<p>6. <i>Науково-етичний рівень:</i> розвиненість мови, оригінальність авторського стилю викладання матеріалу, дотримання в тексті правил оформлення рукопису, посилань на використані джерела та норм етики цитування</p>	<p>6 – існують недоліки в оформленні тексту роботи, наявні посилання на використані джерела, мова і стиль роботи частково відповідають вимогам до наукового тексту;</p> <p>10 – оформлення тексту відповідає вимогам повністю</p>

Закінчення табл. 6.1

Мінімальна кількість балів, що необхідна для отримання позитивного відзиву наукового керівника для допуску курсової роботи до захисту	30
Максимальна кількість балів, що може бути врахована науковим керівником у відзиві	60

При презентації студентом наукових результатів своєї роботи оцінюється вміння студентом чітко і стисло сформулювати результати дослідження, посилаючись на підготовлений ілюстративний матеріал; змістовно відповідати на питання за змістом роботи, вміння вести наукову дискусію, відстоювати і обґрунтовувати авторську позицію, яка сформувалась в процесі виконання дослідження.

Якість презентації результатів дослідження, викладених у міждисциплінарній курсовій роботі, оцінюється за наступними критеріями:

- логічна побудова доповіді, вміння чітко, ясно і стисло викласти результати дослідження;
- повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на запитання, вміння аргументовано захищати свої пропозиції;
- змістовність представлених ілюстративних матеріалів.

Узагальнені критерії оцінювання якості презентації результатів виконання міждисциплінарної курсової роботи та деталізовані бальні оцінки наведені у табл. 6.2.

Таблиця 6.2.

Критерії та бальні шкали оцінювання якості презентації результатів виконання міждисциплінарної курсової роботи

Критерії	Бальні шкали оцінки за критеріями
1. <i>Доповідь</i> : логіка побудови доповіді, вміння чітко, ясно і стисло викласти сутність та результати дослідження	<p>0 – доповідь не підготовлена, студент не спроможний викласти результати дослідження;</p> <p>6 – логіка доповіді не відпрацьована, студент не володіє окремими питаннями теми, відсутні узагальнення, наявні неточності принципового характеру;</p> <p>8 – доповідь є логічною, ілюструє знання теми дослідження, проголошена вільно, але дещо бракує узагальнень, наявні неточності непринципового характеру;</p> <p>10 – доповідь логічно побудована, викладення матеріалів стисле і зрозуміле</p>
2. <i>Відповіді на запитання</i> : повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на запитання, вміння аргументовано захищати власні пропозиції	<p>0 – студент не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію;</p> <p>6 – студент дає неповні, поверхневі, необґрунтовані відповіді на поставлені запитання;</p> <p>8 – відповіді є в основному правильними, але не зовсім повними, супроводжуються недостатньо чіткими поясненнями або мають місце окремі неточності непринципового характеру;</p> <p>10 – студент дає повні і ґрунтовні відповіді на запитання, здатний аргументувати та захищати свою позицію</p>
3. <i>Організація презентації</i> : використання та якість підготовки ілюстративних матеріалів, володіння культурою презентації	<p>0 – ілюстративні матеріали відсутні;</p> <p>6 – ілюстративні матеріали неякісно оформлені, практично не використовуються студентом для підкріплення аргументації;</p> <p>8 – ілюстративні матеріали якісно оформлені, в основному відповідають логіко-структурній побудові доповіді, мають місце деякі неузгодженості;</p> <p>10 – презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами</p>
4. <i>Економічна ерудиція</i> : вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між різними економічними явищами	<p>0 – відсутність розуміння міждисциплінарного розв'язання проблеми;</p> <p>10 – орієнтація в економічній проблемі діяльності підприємства, адекватне оцінювання варіативних сценаріїв її розв'язання.</p>
Максимальна кількість балів, що може бути врахована комісією при оцінюванні якості презентації	40

Підсумкова оцінка міждисциплінарної курсової роботи утворюється сумою балових оцінок змісту та захисту результатів роботи, виставляється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS у такому порядку:

Оцінка курсової роботи за 100-бальною шкалою КНЕУ	Оцінка курсової роботи за національною шкалою	Оцінка курсової роботи за шкалою ECTS
90 – 100	5 (відмінно)	A
80 – 89	4 (добре)	B
70 – 79		C
66 – 69	3 (задовільно)	D
60 – 65		E
21 – 59	2 (незадовільно) з можливістю доопрацювання та повторного захисту курсової роботи	FX
0 – 20	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним виконанням курсової роботи	F

Оцінка рівня виконання і захисту міждисциплінарної курсової роботи виставляється в процесі закритого обговорення членами комісії, що проводить захист, вноситься до відомості та залікової книжки студента і перегляду не підлягає.

Список використаних інформаційних джерел

1. ДСТУ 3852-97. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила. – [Чинний від 01-07-1998]. – К.: Держстандарт України, 1998. – 8 с. - (Національний стандарт України).
2. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDT). – Вперше (зі скасуванням ГОСТ 7.1-84, ГОСТ 7.16-79, ГОСТ 7.18-79, ГОСТ 7.34-81. – [Чинний від 01-07-2007]. – (Міждержавний стандарт).
3. Задорожна Н.В. Науково-дослідна робота студента на прикінцевому етапі навчання в бакалавраті: науковий семінар. Курсова робота – есе: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. // Н.В. Задорожна, Н.М. Євдокимова, Т.І. Решетняк. – К.: КНЕУ, 2007. – 120с.
4. Методичні вказівки до виконання міждисциплінарної курсової роботи студентами спеціальності «Економіка підприємства»/ Укл. М.Б. Махсма, В.В. Лаврененко, Н.І. Норіцина. – К.: КНЕУ, 2008. – 28с.
5. Методичні матеріали для проведення комплексного тренінгу зі спеціальності. Модуль 2: «Функціонування і розвиток підприємства» (для студентів спеціальності 6107)/ Укл. П. Г. Банщиков – К.: КНЕУ, 2006. – 84с.
6. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра з напрямку 0501 – «Економіка і підприємництво» зі спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»
7. Управління бізнес-процесами підприємства. Комплексний тренінг: навч. посіб./ П.Г. Банщиков, В.М. Гордієнко, О.О. Кизенко, Г.С. Скитьова. – К.: КНЕУ, 2010. – 283с.

Додаток А

Рекомендований перелік тем міждисциплінарної курсової роботи

1. Обґрунтування вибору конкурентної стратегії підприємства
2. Розробка стратегічного плану діяльності виробничого підприємства та заходів щодо його впровадження
3. Формування стратегії лідерства за низькими витратами для досягнення конкурентних переваг фірми
4. Обґрунтування маркетингової стратегії підприємства
5. Обґрунтування стратегії розвитку бренду підприємства
6. Ланцюжок формування вартості продукції та його використання при розробці маркетингової стратегії фірми
7. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності продукції
8. Виявлення резервів підвищення ефективності використання виробничої потужності підприємства
9. Підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства
10. Оборотні активи підприємства: структура та джерела фінансування
11. Обґрунтування виробничої програми підприємства
12. Обґрунтування комплексу заходів щодо підвищення конкурентоспроможності продукції
13. Формування рекламної кампанії підприємства
14. Обґрунтування економічної доцільності використання відходів підприємства
15. Обґрунтування вибору ефективної системи оплати праці
16. Обґрунтування вибору методів і засобів формування попиту та стимулювання збуту продукції
17. Оцінка ефективності освоєння нового виду продукції
18. Оцінка ефективності аутсорсингу на промисловому підприємстві

19. Обґрунтування комплексу заходів з мінімізації ризиків господарської діяльності підприємства
20. Обґрунтування впливу організаційної культури на ефективність діяльності підприємства
21. Обґрунтування впливу інформаційних технологій на конкурентоспроможність підприємства
22. Обґрунтування заходів підвищення ефективності використання інтелектуальних ресурсів підприємства
23. Відтворення основних засобів та амортизаційна політика підприємства
24. Вибір та обґрунтування напрямків інвестиційного забезпечення операційної діяльності підприємства
25. Маркетингова діяльність фірми та напрями підвищення її ефективності
26. Обґрунтування доцільності застосування реклами і післяпродажного сервісу як інструментів маркетингової політики підприємства
27. Моделювання системи маркетингових комунікацій у виробничій сфері
28. Економічне оцінювання ефективності маркетингової діяльності підприємства
29. Удосконалення логістичної функції виробничого підприємства.
30. Оптимізація процесу постачання матеріальних ресурсів і організація складського господарства виробничого підприємства
31. Оптимізація матеріальних запасів на підприємстві
32. Обґрунтування джерел та обсягів інвестицій в розширення виробничої потужності підприємства
33. Економічне обґрунтування товарної політики підприємства
34. Економічне обґрунтування цінової політики підприємства
35. Планування виробничої програми підприємства та її економічне обґрунтування
36. Аналітична оцінка і шляхи підвищення ефективності операційної діяльності фірми

37. Підвищення ефективності системи ділового планування на підприємстві
38. Інтегроване планування виробничої програми та її ресурсного забезпечення
39. Планування альтернативних виробничих програм підприємства з урахуванням ринкових обмежень
40. Впровадження стратегічної та оперативної діагностики в систему планування діяльності підприємства
41. Внутрішньофірмове планування та шляхи його вдосконалення
42. Розробка бізнес-плану виходу підприємства на новий ринок збуту продукції
43. Удосконалення процесу оперативно-календарного планування на проектно-орієнтованому підприємстві
44. Вдосконалення системи оперативно-календарного планування на виробничому підприємстві
45. Формування кошторису виробництва та планування виробничої собівартості продукції
46. Обґрунтування потреби підприємства в оборотних коштах та їх нормування
47. Оптимізація структури активів підприємства
48. Оптимізація структури капіталу підприємства
49. Удосконалення системи управління витратами на підприємстві
50. Удосконалення процесу калькулювання собівартості одиниці продукції на виробничому підприємстві
51. Впровадження системи управління витратами за центрами відповідальності
52. Удосконалення процесу контролю витрат на підприємстві
53. Удосконалення процесу розподілу непрямих витрат при калькулюванні собівартості реалізованої продукції
54. Удосконалення системи бюджетування на підприємстві

55. Удосконалення системи управлінської звітності підприємства
56. Шляхи мінімізації поточних витрат на виробництво продукції
57. Організація контролю витрат і стимулювання економії ресурсів на підприємстві
58. Оптимізація рівня витрат на виробництво і реалізацію продукції підприємства
59. Оцінка підприємницьких ризиків та мінімізація їх впливу на діяльність фірми
60. Удосконалення системи управління фінансовими ризиками підприємства
61. Удосконалення системи управління підприємницькими ризиками на виробничому підприємстві
62. Методи оцінювання і шляхи підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства
63. Формування системи управління конкурентоспроможністю фірми
64. Розробка програми забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства
65. Розробка конкурентної стратегії для домінуючої на ринку фірми
66. Шляхи забезпечення конкурентоспроможності фірми з вузькою спеціалізацією
67. Шляхи і резерви підвищення рівня якості виробів підприємства
68. Удосконалення системи управління якістю продукції
69. Оцінювання та напрямки підвищення ефективності діяльності фірми
70. Сучасні методи оцінювання ефективності діяльності фірми
71. Впровадження системи оціночних індикаторів ведення бізнесу
72. Економічне обґрунтування заходів зростання прибутковості підприємства
73. Економічна безпека фірми: сучасна характеристика, оцінка і напрямки забезпечення
74. Управління інформаційною безпекою підприємства

75. Діагностика фінансового стану підприємства та обґрунтування заходів щодо його поліпшення
76. Оцінка ринкової вартості підприємства та заходи щодо її підвищення
77. Обґрунтування доцільності впровадження цільових фінансових показників для управління фінансами підприємства
78. Впровадження системи ризик-менеджменту на підприємстві
79. Обґрунтування заходів щодо забезпечення безперервності бізнесу
80. Механізм самооцінки кредитоспроможності підприємства
81. Діагностика кризового стану підприємства та розробка заходів щодо його подолання
82. Діагностика ймовірності банкрутства виробничого підприємства та способи його запобігання
83. Обґрунтування стратегії побудови бізнес-моделі підприємства
84. Концепція економічної доданої вартості та її застосування у практиці діагностики фінансового стану підприємств.
85. Оцінювання організаційно-технічного рівня підприємства
86. Проектування організації управління підприємством
87. Розробка проекту організації високотехнологічного підприємства
88. Обґрунтування бізнес-моделі підприємства в залежності від характеристик його зовнішнього середовища
89. Опис системи основних (допоміжних) бізнес-процесів підприємства та розробка заходів щодо її оптимізації
90. Напрямки підвищення інвестиційної привабливості підприємства
91. Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності
92. Джерела фінансування інноваційного розвитку підприємств
93. Економічне оцінювання інноваційного продукту
94. Розробка та ефективність бізнес-плану організації виробництва нового продукту.
95. Обґрунтування інноваційної стратегії розвитку фірми.

96. Обґрунтування найбільш ефективних напрямків ресурсозбереження на підприємстві.
97. Обґрунтування необхідного обсягу інвестицій та джерел їх фінансування.
98. Розробка заходів з реалізації резервів зниження собівартості продукції.
99. Механізмів управління потенціалом підприємства
100. Управління експортним потенціалом підприємства
101. Оцінювання конкурентоспроможністю потенціалу підприємства
102. Формування стратегічного потенціалу підприємства
103. Економічне оцінювання використання виробничого потенціалу підприємствами
104. Економічний механізм формування технічного потенціалу підприємств

Додаток Б

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Вадима Гетьмана»

Факультет економіки та управління
Кафедра стратегії підприємств
Кафедра економіки підприємств

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНА
КУРСОВА РОБОТА ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»**

на тему: «_____»

Студента ___ курсу, спец. _____ групи _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник:

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Київ 20__

Додаток В

Таблиця В1

Економічні показники віртуального підприємства

Елемент аналітичного розділу	Показники	Джерело інформації
Загальна характеристика підприємства	Обсяги виробництва продукції	«Баланс на кінець періоду_»
	Чисельність персоналу	«Додаткові дані про підприємства»
	Виробнича потужність	
	Рівень якості продукції	
	Виробнича собівартість продукції з характеристикою витрат на 1 годину роботи виробничого персоналу ¹ ;	«Виробнича собівартість виготовлення одиниці продукції, грн.»
Аналіз діяльності на ринках збуту та дані про конкурентів	Обсяг реалізації товарів на ринках збуту (власне підприємство);	«Результати періоду_»
	Величина незадоволеного попиту або залишки нереалізованої продукції на ринках збуту (власне підприємство)	
	Ціни власного підприємства та конкурентів для товарів на різних ринках	
	Витрати власного підприємства та конкурентів на рекламу товарів на різних ринках	
	Ринкові частки всіх підприємств	
	Динаміка зміни попиту на товари по ринкам збуту	
	Витрати на сервіс власного підприємства при реалізації продукції на ринках збуту	«Рішення у періоді_»

¹Цей показник свідчить про наявність та ефективність інвестицій у модернізацію виробництва продукції

Закінчення табл. В1

Оцінка результативності діяльності на ринках збуту	Маржинальний прибуток на одиницю продукції та обсяг реалізації по товарам і ринкам збуту	«Звіт про маржинальний прибуток у періоді _»
	Маржинальний прибуток на одиницю продукції та обсяг реалізації по товарам і ринкам збуту з урахуванням витрат на рекламу на різних ринках	
	Маржинальний прибуток на одиницю продукції та обсяг реалізації по товарам і ринкам збуту з урахуванням транспортних витрат	
	Маржинальний прибуток на одиницю продукції та обсяг реалізації по товарам і ринкам збуту з урахуванням оренди складів для розміщення нереалізованих товарів на ринках збуту	
	Сумарна величина маржинального прибутку для різних товарів	
	Фінансовий результат від операційної діяльності підприємства	
Загальна прибутковість діяльності підприємства	Прибуток від операційної діяльності	«Звіт про прибутки і збитки у періоді _»
	Прибуток від іншої діяльності	
Аналіз забезпечення підприємства матеріальними ресурсами	Надходження матеріалів на склади підприємства у періоді	«Відомості про забезпечення підприємства матеріалами»
	Ціна матеріалів та їх динаміка	
	Залишок матеріалів після їхнього списання у виробництво	
	Витрати на зберігання матеріалів у власних складських приміщеннях	Звіт про маржинальний прибуток у періоді _», «Звіт про прибутки і збитки у періоді _»
	Витрати на оренду складів для зберігання надлишків матеріалів	
	Заборгованість за придбані матеріали	
	Фактичні виплати за придбані матеріали у періоді _	«Бюджет надходжень і виплат у періоді _»
Оцінка фінансово-господарської діяльності	Показники дебіторської і кредиторської заборгованості, власного капіталу, активів рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості тощо.	Баланс на кінець періоду _»

Приклад документації тренінгового підприємства у бізнес-симуляції «Sigam-Market»

Документація періоду 1

Прибуток вашої фірми:

Підприємство 1: 89 547

Прибуток, отриманий вашими конкурентами

Підприємство 2: 89 547

Підприємство 3: 89 547

Рішення у періоді 1

Придбання матеріалів, шт.	X	5 000	Y	5 000	Z	1 000
Виробництво, шт.	A	2 000			B	1 000
Кредити	короткострокові	700 000		довгострокові	600 000	
Зміна потужності, машино-год.	зменшення	0		збільшення	0	
Фінансові інвестиції		20 000	Модернізація виробництва		24 000	
Дослідження і розробки	по продукту А	30 000		по продукту В	50 000	

Продукт	А				В			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Ринок								
Перевезення, шт.	0	490	490	1 000	0	200	200	350
Ціна	600	590	590	580	1 700	1 680	1 680	1 650
Реклама	15 000	10 000	10 000	0	15 000	10 000	10 000	0

Ринок	1	2	3	4
Сервіс	40 000	25 000	25 000	0

Дослідження ринку	А		В	
Частка ринку	[+]		[+]	
Зміна попиту	[+]		[+]	
Реклама	[+]		[+]	
Зміна цін на матеріали		[+]		

Результати періоду 1

	Продукт А				Продукт В			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Обсяг реалізації, од.	799	465	465	970	333	191	191	323
Незадоволений попит	0	0	0	0	0	0	0	0
Контрактнепостачання на наступнийперіод за цінами поточного періоду	0	0	0	0	0	0	0	0
Запаси на складах	3 072	25	25	30	1 509	9	9	27

Ціни, грн.	підприємства 1	600	590	590	580	1 700	1 680	1 680	1 650
	підприємства 2	590	600	590	580	1 680	1 700	1 680	1 650
	Підприємства 3	590	590	600	580	1 680	1 680	1 700	1 650

Витрати на рекламу, грн.	підприємства 1	15 000	10 000	10 000	0	15 000	10 000	10 000	0
	підприємства 2	10 000	15 000	10 000	0	10 000	15 000	10 000	0
	підприємства 3	10 000	10 000	15 000	0	10 000	10 000	15 000	0

Частка ринку, %	1-го підприємства	46	27	27	33	47	27	27	33
	2-го підприємства	27	46	27	33	27	47	27	33
	3-го підприємства	27	27	46	33	27	27	47	33

Зміна попиту у періоді 5	82	90	111	140	115	135	78	137
--------------------------	----	----	-----	-----	-----	-----	----	-----

Відомості про забезпечення підприємства матеріалами

	X	Y	Z
Находження у періоді 1, од.	5 000	5 000	1 000
Закупівельна ціна у періоді 1, грн.	54.00	81.00	189.00
Запас на кінець періоду 1, од.	6 100	5 100	1 100
Індекс мініцін у періоді 5, %	89	128	131

Додаткові дані про підприємства

		Власне підприємство, починаючи з періоду 2	Підприємство 2 у періоді 1	Підприємство 3 у періоді 1
Рівень якості	Продукт А	1	1	1
	Продукт В	1	1	1
Виробнича потужність, машино-годин		6 000	6 000	6 000
Чисельність персоналу, чол.		120	120	120

Витрати на збільшення потужності на 1000 машино-годин у періоді 2, грн:	1 010 000
Дисконтна ставка у періоді 2, %:	8.00

Звіт про маржинальний прибуток у періоді 1

		Ринок 1	Ринок 2	Ринок 3	Ринок 4
Обсяг реалізації, одиниць	Продукт А	799	465	465	970
	Продукт В	333	191	191	323
Ціна за одиницю, грн.	Продукт А	600	590	590	580
	Продукт В	1 700	1 680	1 680	1 650
Виробнича собівартість реалізованої продукції, грн./од.	Продукт А	-284.93	-284.93	-284.93	-284.93
	Продукт В	-683.42	-683.42	-683.42	-683.42
Витрати на доставку споживачам, грн./од.	Продукт А	-9.00	-9.00	-9.00	-20.00
	Продукт В	-22.50	-22.50	-22.50	-50.00
Маржинальний прибуток I на од., грн.	Продукт А	306.07	296.07	296.07	275.07
	Продукт В	994.08	974.08	974.08	916.58
МАРЖИНАЛЬНИЙ ПРИБУТОК I НА ОБСЯГ РЕАЛІЗАЦІЇ, грн.	Продукт А	244 553	137 674	137 674	266 822
	Продукт В	331 030	186 050	186 050	296 056
Витрати на рекламу, грн.	Продукт А	-15 000	-10 000	-10 000	0
	Продукт В	-15 000	-10 000	-10 000	0
МАРЖИНАЛЬНИЙ ПРИБУТОК II, грн.	Продукт А	229 553	127 674	127 674	266 822
	Продукт В	316 030	176 050	176 050	296 056
Витрати на транспортування до ринків, грн.	Продукт А	0	-14 700	-14 700	-70 000
	Продукт В	0	-15 000	-15 000	-61 250
Оренда складів для зберігання продукції, грн.	Продукт А	0	-500	-500	-1 200
	Продукт В	0	-540	-540	-3 240
МАРЖИНАЛЬНИЙ ПРИБУТОК III, грн.	Продукт А	229 553	112 474	112 474	195 622
	Продукт В	316 030	160 510	160 510	231 566

СУМА МАРЖИНАЛЬНОГО ПРИБУТКУ III	Продукт А	650 124
	Продукт В	868 616
Витрати на дослідження та розробки	Продукт А	-30 000
	Продукт В	-50 000
Витрати на ринкові дослідження (частка ринку, попит, реклама)	Продукт А	-45 000
	Продукт В	-45 000
МАРЖИНАЛЬНИЙ ПРИБУТОК IV	Продукт А	575 124
	Продукт В	773 616

СУМА МАРЖИНАЛЬНОГО ПРИБУТКУ IV	1 348 739
Витрати на зберігання матеріалів на власних складах	-48 000
Витрати на зберігання продукції на власних складах	-128 445
Оренда складів для зберігання матеріалів	0
Постійна частина заробітної плати персоналу	-720 000
Амортизація (1% від балансової вартості основних засобів на кінець попереднього періоду)	-56 529
Витрати на модернізацію виробництва	-24 000
Сплата відсотків за використані кредити	-68 250
Витрати на сервісне обслуговування	-90 000
Витрати на дослідження ринку матеріалів	-10 000

ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	203 515
---	---------

**Виробнича собівартість виготовлення одиниці продукції,
грн.**

Виробнича собівартість попереднього періоду		Продукт А	285
		Продукт В	683
Виробнича собівартість поточного періоду		Продукт А	276
		Продукт В	663
Склад змінних витрат наступного періоду	Витрати матеріалу Х	Продукт А	108
		Продукт В	54
	Витрати матеріалу Y	Продукт А	81
		Продукт В	162
	Витрати матеріалу Z	Продукт А	0
		Продукт В	189
	Амортизаційні відрахування за виробничим методом	Продукт А	51
		Продукт В	152
	Відрядна заробітна плата	Продукт А	32
		Продукт В	96
Всього виробнича собівартість продукції на наступний період		Продукт А	272
		Продукт В	653

Звіт про прибутки і збитки у періоді 1

Результати операційної діяльності

Дохід (виручка) від реалізації	продукту А	1 590 700
	продукту В	1 740 810
	ЗАГАЛЬНИЙ	3 331 510
Зміна залишків продукції за виробничою собівартістю	продукту А	-227 015
	продукту В	-58 387
	ВСЬОГО	-285 402
Витрати матеріалів на виготовлення	продукту А	-378 000
	продукту В	-405 000
	ВСЬОГО	-783 000
Загальна сума заробітної плати		-880 000
Загальна сума амортизаційних відрахувань		-306 529
Модернізація виробництва		-24 000
Дослідження і розробка продукції		-80 000
Зберігання матеріалів	на власних складах	-48 000
	на орендованих складах	0
	всього	-48 000
Інші операційні витрати	Зберігання готової продукції	
	на власних складах	-128 445
	на орендованих складах віддалених ринків	-6 520
	всього	-134 965
Реклама		-70 000
Сервіс		-90 000
Дослідження ринків		-100 000
Загальні витрати на транспортування продукції		-257 849
РАЗОМ, ІНШІ ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ		-804 814
Сплата відсотків за надані кредити		-68 250
Зменшення податкових зобов'язань (якщо були збитки)		0
ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (СКОРИГОВАНИЙ)		203 515

Результати іншої діяльності

Доходи від фінансових інвестицій	0
Збитки від продажу виробничого устаткування	0
ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДО ОПОДАТКУВАННЯ	203 515
Податок на прибуток	-113 969
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТКИ)	89 547

Баланс на кінець періоду 1

Актив

Пасив

Необоротні активи	Основні засоби	Устаткування	5 346 371	Власний капітал	Статутний капітал		6 500 000
		Капітальні вкладення	0		Резервні фонди	Обов'язковий	205 300
		Фінансові інвестиції	20 000			Інші	902 700
Оборотні активи	Матеріали	X [6 100 од.]	329 400	Зобов'язання	Прибутки/збитки минулих періодів		0
		Y [5 100 од.]	413 100		Прибутки/збитки поточного періоду		89 547
		Z [1 100 од.]	207 900		Відтерміновані податкові зобов'язання		113 969
	Продукція	A [3 152 од.]	870 235	Довгострокові кредити з терміном погашення включно	до періоду 2	0	
		B [1 554 од.]	1 029 613		до періоду 3	0	
	Дебіторська заборгованість з терміном погашення	у періоді 2	2 090 503		до періоду 4	0	
		у періоді 3	1 110 503		до періоду 5	2 000 000	
	Грошові кошти	553 389			до періоду 6	0	
					до періоду 7	600 000	
					у періоді 2	0	
			у періоді 3		700 000		
			Овердрафт: повернення у періоді 2		0		
			Заборгованість за придбані матеріали з терміном погашення		у періоді 2	427 500	
				у періоді 3	432 000		
			11 971 016			11 971 016	

Бюджет надходжень і виплат у періоді 1

Надходження		Виплати	
1/3 виручки звітного періоду	1 110 503	1/2 виплат за матеріали	432 000
Повернення дебіторської заборгованості (виручка періодів 0, -1)	1 820 000	Виплати за матеріали, придбані у періоді -1	830 000
Доходи від фінансових інвестицій	0	Заробітна плата	880 000
Дохід від продажу зайвих необоротних активів (70% балансової вартості у статкуванні)	0	Дослідження і розробки	80 000
Отримані довго- та короткострокові кредити	1 300 000	Реклама	70 000
Повернення фінансових інвестицій	0	Сервіс	90 000
		Транспортні витрати	257 849
		Зберігання матеріалів	48 000
		Зберігання продукції	134 965
		Модернізація виробництва	24 000
		Сплата відсотків за кредити	68 250
		Дослідження ринків	100 000
		1/2 інвестицій на збільшення виробничої потужності (плановий та минулий періоди)	0
		Фінансові інвестиції	20 000
		Повернення всіх кредитів	900 000
		Сплата податків	84 000
СУМА НАДХОДЖЕНЬ	4 230 504	СУМА ВИПЛАТ	4 019 064

Грошові кошти на початок звітного періоду	341 950
Сума надходжень у звітному періоді	4 230 504
Сума виплат у звітному періоді	4 019 064
ЗАЛИШОК ГРОШОВИХ КОШТІВ НА КІНЕЦЬ ЗВІТНОГО ПЕРІОДУ	553 390
Овердрафт	0
Максимально можлива величина короткострокового кредиту, грн.	1 140 800

Додаток Г

Таблиця Г1

**Економічні показники віртуального підприємства
в бізнес-симуляції «Virtonomica»**

Елемент аналітичного розділу	Показники	Джерело інформації в інтерфейсі «Virtonomica»
Загальна характеристика підприємства	Обсяги виробництва продукції	«Моя компанія- Підприємства- Фінансовий звіт»
	Чисельність персоналу	«Моя компанія- Підприємства», «Моя компанія- Управління- Персонал»,
	Виробнича потужність	
	Рівень якості продукції	
	Виробнича собівартість продукції з характеристикою витрат на 1 годину роботи виробничого персоналу;	«Моя компанія- Звіти-Фінансовий звіт-За статтями»
Аналіз діяльності на ринках збуту та дані про конкурентів	Обсяг реалізації товарів на ринках збуту (власне підприємство);	«Моя компанія- Звіти-Рух товарів» або «Моя компанія- Звіти-Фінансовий звіт»,
	Величина незадоволеного попиту або залишки нереалізованої продукції на ринках збуту (власне підприємство)	
	Ціни власного підприємства та конкурентів для товарів на різних ринках	
	Витрати власного підприємства та конкурентів на рекламу товарів на різних ринках	
	Ринкові частки всіх підприємств	
	Динаміка зміни попиту на товари по ринкам збуту	
	Витрати на сервіс власного підприємства при реалізації продукції на ринках збуту	«Моя компанія- Звіти-Логістика» або «Моя компанія- Звіти-Фінансовий звіт-За статтями»
Оцінка результативності діяльності на ринках збуту	Маржинальний прибуток на одиницю продукції та обсяг реалізації по товарам і ринкам збуту	«Моя компанія-Звіти-Маркетинговий звіт»

Закінчення табл. Г1

	Маржинальний прибуток на одиницю продукції та обсяг реалізації по товарам і ринкам збуту з урахуванням витрат на рекламу на різних ринках	, «Моя компанія-Звіти-Фінансовий звіт»,
	Маржинальний прибуток на одиницю продукції та обсяг реалізації по товарам і ринкам збуту з урахуванням транспортних витрат	
	Маржинальний прибуток на одиницю продукції та обсяг реалізації по товарам і ринкам збуту з урахуванням оренди складів для розміщення нереалізованих товарів на ринках збуту	
	Сумарна величина маржинального прибутку для різних товарів	
	Фінансовий результат від операційної діяльності підприємства	
Загальна прибутковість підприємства	Прибуток від операційної діяльності	«Моя компанія-Підприємства-Фінансовий звіт»
	Прибуток від іншої діяльності	
Аналіз забезпечення підприємства матеріальними ресурсами	Надходження матеріалів на склади підприємства у періоді	«Моя компанія-Звіти-Рух товарів-Закупи за постачальниками», «Моя компанія-Звіти-Рух товарів-Закупи за товарами» або «Моя компанія-Звіти-Рух товарів-Запаси»,
	Ціна матеріалів та їх динаміка	
	Залишок матеріалів після їхнього списання у виробництво	
	Витрати на зберігання матеріалів у власних складських приміщеннях	«Моя компанія-Звіти-Звіт по складах»,
	Витрати на оренду складів для зберігання надлишків матеріалів	
	Фактичні виплати за придбані матеріали у періоді	
Оцінка фінансово-господарської діяльності	Показники дебіторської і кредиторської заборгованості, власного капіталу, активів рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості тощо.	Загальні дані, необхідні для розрахунку вказаних показників можна знайти у звіті «Моя компанія-Підприємства-Фінансовий звіт»

Додаток Д

Приклад основних скрін-шотів і коментарів до віртуального онлайн бізнес-симулятора «Virtonomica»

		
<p>Вибір ігрового простору багато в чому визначить ваш подальший шлях у Віртономіці.</p>	<p>Карта світу дозволить вам зорієнтуватися в географії обраного вами простору та містить багато корисної статистики.</p>	<p>Головна сторінка підрозділу – звідси здійснюється керування його діяльністю: устаткування, працівники, зарплата, навчання, інновації.</p>
		
<p>Ваш кабінет – Ваше обличчя. Багата обстановка свідчить про успішність її власника.</p>	<p>Детальний звіт виробництва: хто що виробляє, якої якості, в якому об'ємі</p>	<p>Місцевий звіт роздрібних продажів: вся інформація для аналізу та захоплення ринку – конкуренти, ціни, загальна ситуація.</p>

Фінансовий звіт компанії – серце вашого бізнесу. Деталізація будь-якого рівня, грошові потоки, податки, активи.

Кваліфікації менеджера – основа процвітання вашого бізнесу. Знання та досвід генерують гроші!

Довідкова інформація підрозділу. Перед відкриттям виробництва поцікавтеся спеціалізацією підрозділу, необхідною сировиною та об'ємами випуску.

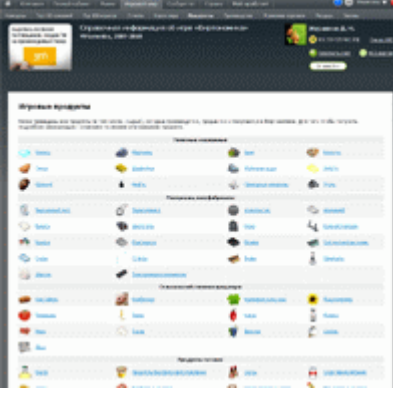

Постачання підрозділу – кропітка, але необхідна робота. Чим складніше виробництво продукції, тим більшої уваги потребує його постачання.

Торговий зал магазину – на підставі ринків продукції вам необхідно напрацювати власну стратегію продажів.

Виконуючи завдання, ви можете зрозуміти основні закономірності економічних та технологічних взаємозв'язків у грі.

		
<p>Аукціони ресурсовидобувних підприємств – достатньо азартна справа. Чи запанує тверезий розрахунок над миттєвим поривом?</p>	<p>Список товарів, що випускаються - що ближче Вам: продукти харчування або важке машинобудування?</p>	<p>Досягнення - зведення Ваших успіхів за основними показниками - напевно в чомусь Ви на лідируючих позиціях.</p>
		
<p>Список підприємств компанії - всі підконтрольні Вам підрозділи. Роботи - непочатий край!</p>	<p>Список унікальних торгових марок у грі - створи свій різновид товару, виділися з загального ряду і отримай на цьому дивіденди.</p>	<p>Типи заводів в грі - перш ніж задумати будівництво, уважно вивчіть спеціалізації і асортимент виробленої заводом продукції.</p>

Додаток Е

Таблиця Е1

**Джерела інформації для виконання міждисциплінарної курсової роботи
за сферами діяльності промислового підприємства**

Сфери діяльності підприємства	Можливі джерела інформації
1. Система загального управління	<ul style="list-style-type: none"> – Положення про організаційну структуру підприємства; – Положення про структурні підрозділи, посадові інструкції, матриці розподілу відповідальності, класифікатори, внутрішні регламенти; – стратегічні, оперативні та бізнес-плани, статутні документи підприємства; – анкети та інша внутрішня аналітична і синтетична інформація підприємства.
2. Виробництво продукції	<ul style="list-style-type: none"> – форма № 6 «Рентабельність окремих видів продукції»; – форма № 1 - ціни (пром.) «Оптові ціни на промислову продукцію»; – форма № 1-П (річна) «Звіт підприємства про продукцію»; – форма № 8 ЗЕЗ (квартальна, річна) «Звіт про експорт (імпорт) товарів»; – форма № 9 ЗЕЗ (квартальна, річна) «Звіт про експорт (імпорт) послуг»; – плани виробництва продукції, договори постачання продукції (надання послуг)
3. Маркетингова діяльність	<ul style="list-style-type: none"> – форма № 6 «Рентабельність окремих видів продукції»; – форма № 1 - ціни (пром.) «Оптові ціни на промислову продукцію»; – форма № 1-П (річна) «Звіт підприємства про продукцію»; – форма № 8 ЗЕЗ (квартальна, річна) «Звіт про експорт (імпорт) товарів»; – форма № 9 ЗЕЗ (квартальна, річна) «Звіт про експорт (імпорт) послуг»; – план виробництва продукції, договори постачання продукції (надання послуг); – рекламна інформація та внутрішня документація підприємства

Закінчення табл. Е1

4. Виробнича потужність підприємства та його основні засоби	<ul style="list-style-type: none"> – форма № 1 «Баланс»; – форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»; – форма № 11-ОЗ річна «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос)»; – № БП «Баланс виробничої потужності» – річна. – форма № 2-кб (потужності) «Звіт про введення в дію основних фондів, будівель, споруд та потужностей»; – форма № 2-кб «Звіт про будівництво будівель і споруд»
5. Організація праці, її оплата і продуктивність	<ul style="list-style-type: none"> – форма № 1-ПВ (термінова – квартальна) «Звіт з праці»; – форма № 3-ПВ «Звіт про використання робочого часу»; – форма № 6-ПВ «Звіт про кількість працівників, їхній якісний склад та професійне навчання»; – форма № 3-ПН «Звіт про наявність вільних робочих місць (вакантних посад) та потребу в працівниках»; – форма № 1-ПВ (умови праці) «Звіт про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу із шкідливими умовами праці»; – форма № 1-ПВ (заборгованість) «Звіт про стан заборгованості з виплати заробітної плати»
6. Витрати виробництва	<ul style="list-style-type: none"> – форма № 2 «Звіт про фінансові результати»
7. Кінцеві результати діяльності підприємства	<ul style="list-style-type: none"> – форма № 1 «Баланс»; – форма № 2 «Звіт про фінансові результати»; – форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів»; – форма № 4 «Звіт про власний капітал»; – форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»; – форма № 1 (підприємство квартальна) «Звіт про основні показники діяльності підприємства»;
8. Інвестиції	<ul style="list-style-type: none"> – форма № 2-інвестиції квартальна «Звіт про капітальні інвестиції»; – форма № 2-кб «Звіт про будівництво будівель і споруд»; – форма № 2-Б «Звіт про випуск, реалізацію та обіг цінних паперів»; – форма № 10-ЗЕЗ «Звіт підприємства (організації) про інвестиції в Україну»

Навчально-методичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо виконання міждисциплінарної курсової роботи
студентами спеціальності «Економіка підприємства»

Укладачі:

Банщиків Петро Гаврилович
Кизенко Олена Олександрівна
Щербатюк Олена Миколаївна
Литюга Юлія Володимирівна
Семенчук Аліна Олександрівна
Кузьменко Олена Михайлівна
Смірнов Євгеній Валерійович
Ковтун Віта Петрівна

Зам. 16-5189

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)
Тел./факс (044) 537-61-41; тел. (044) 537-61-44
E-mail: publish@kneu.kiev.ua